

ZDANIE ODRĘBNE
DO OPINII KOMISJI DO SPRAW OCENY DZIAŁALNOŚCI I USTALENIA
SZCZEGÓŁOWYCH WARUNKÓW LIKWIDACJI POMOCNICZEJ JEDNOSTKI NAUKOWEJ
DZIAŁAJĄCEJ POD NAZWĄ POLSKA AKADEMIA NAUK MUZEUM ZIEMI

Komisja została powołana decyzją nr 43/2023 Prezesa Polskiej Akademii Nauk z 17 sierpnia 2023 roku z późniejszymi zmianami decyzjami 45/2023 z 28 sierpnia, 46/2023 z 6 września 2023 roku oraz 47/2023 z 29 września 2023 (dalej „Komisja”).

6.10.2023 o godz. 00:33 Przewodniczący Komisji prof. K. Nowak przesłał do głosowania w formule zamkniętego dokumentu opinię Komisji dot. oceny działalności i ustalenia szczegółowych warunków likwidacji pomocniczej jednostki naukowej działającej pod nazwą Polska Akademia Nauk Muzeum Ziemi (dalej „opinia”). Do opracowania dokumentu nie zostały włączone: Anna Piontek dyrektor PAN Muzeum Ziemi (MZ) i Elżbieta Adamska zastępca dyrektora ds. finansowo-księgowych MZ – otrzymały do zapoznania się i głosowania zamknięty dokument, z terminem głosowania „w trakcie piątku” 6.10.2023, mimo że termin działania Komisji został określony na 9.10.2023. Wobec braku możliwości uzgodnienia protokołu, przedstawiamy zdanie odrębne.

Do dnia 6.10.2023 nie zostały przedstawione do akceptacji protokoły z posiedzeń Komisji.

UWAGI OGÓLNE DO OPINII

1. Ogólnikowość przedstawionej opinii, która stanowi podstawę do wnioskowania o likwidację jednostki publicznej liczącej 75 lat, brak rzetelnie wskazanej podstawy likwidacji.
2. Nie uwzględnienie wszystkich dokumentów, które zostały Komisji dostarczone przez MZ i były wykorzystywane w toku prac:
 - Ocena stanu zachowania MZ autorstwa Marty Leśniakowskiej przygotowana dla Prezydium PAN 5.06.2023 – wskazująca na dobry stan zachowania budynków MZ
 - Program działań MZ na okres 2023/2024
 - Analiza kosztów zatrudnienia i wynagrodzenia w MZ 2021–2022
 - Stan kadrowy MZ – wrzesień 2023
 - Pismo dyrektor MZ do Prezydium PAN z propozycją redukcji budżetu jednostki o 1 115 000,00 mln zł – 6.04.2023 / SO.11.53.2023

Przygotowana przez Biuro Finansów i Budżetu PAN analiza finansowa MZ zawiera istotne błędy – niezgodna z księgami rachunkowymi i faktycznym stanem finansowym jednostki, co dyrektor MZ podnosiła podczas spotkań Komisji 21.09.2023, 27.09.2023, 2.10.2023, w mailach do Komisji 19.09.2023 i 20.09.2023, w formalnym wniosku do Przewodniczącego Komisji 27.09.2023 – odmowa zajęcia formalnego stanowiska w sprawie.

3. Brak podstaw metodologicznych sporządzonej opinii.

Podczas spotkania Komisji 21.09.2023, w mailu do Komisji 19.09.2023 dyrektor MZ zwracała się z prośbą o wskazanie metod i kryteriów oceny MZ w zakresie: działalności merytorycznej, efektywności, możliwości dalszego wykonywania zadań, oceny działalności organizacji non profit. Dyrektor MZ złożyła propozycję metod i kryteriów oceny MZ mailowo 23.09.2023 i ponowiła ją formalnym wniosku do Przewodniczącego Komisji 27.09.2023.

Odrzucono propozycję metod i kryteriów oceny, stwierdzając, w mailu 23.09.2023, że „**zgodnie z tradycją i przepisami, ocena będzie oceną ekspercką**”.

W głównym gremium Komisji brak ekspertów od zarządzania publicznego, zarządzania muzealiami, muzealników czy edukatorów, co jest widoczne w sformułowanych w opinii tezach, wskazujących na brak wiedzy eksperckiej w zakresie przedmiotu oceny.

4. Brak wiedzy w zakresie regulacji prawnych PAN (w tym ustawy o PAN) i ustawy o muzeach (wpisanej w statut MZ), co przekłada się wprost na zalecenia sformułowane w opinii Komisji.

Komisja była informowana o:

- o konieczności likwidacji MZ ze względu na brak możliwości przekształcania czy reorganizowania naukowych jednostek pomocniczych PAN, co stoi w sprzeczności z art. 68 ustawy o PAN: „Pomocnicze jednostki naukowe Akademii tworzy, łączy, dzieli, reorganizuje i likwiduje Prezydium Akademii na wniosek Prezesa Akademii, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego i nauki”.
- o tym, że MZ nie jest muzeum i nie będzie rozliczane z działalności statutowej, ale jako jednostka naukowa pomocnicza z działalności naukowej, czemu również przeczy art. 68 ustawy o PAN (Dz.U. 2020 poz. 1796): „Pomocniczymi jednostkami naukowymi Akademii są w szczególności: archiwa, biblioteki, muzea, ogrody botaniczne i zagraniczne stacje naukowe”.

5. W opinii wszystkie osoby uczestniczące w obradach Komisji powinny zostać wymienione z imienia i nazwiska.

Ogólnie opinia w odniesieniu do MZ jest pozytywna. Opinia wskazuje na poprawę kondycji finansowej MZ oraz rozwój działalności merytorycznej MZ, co nie stanowi formalnej podstawy do likwidacji jednostki. Wskazanie jako podstawy likwidacji jednostki stanu budynków, w sytuacji gdy jednostka aktualnie rozwija się w tych budynkach, również nie jest rzetelnym uzasadnieniem dla likwidacji jednostki. Nie zostały rzetelnie określone podstawy zalecenia likwidacji

UWAGI SZCZEGÓŁOWE DO OPINII

I. Ocena działalności merytorycznej, efektywności i możliwości dalszego wykonywania zadań przez Muzeum

1. **W rozwinięciu ujawnił się brak znajomości statutowego zakresu działań MZ, a także praktyki muzealnej.** Nie zapoznano się wystarczająco ze specyfiką zarządzania jednostką i realizowanych w niej prac, nie oceniono MZ nawet z perspektywy zwiedzającego.

Bezpodstawną jest opinia, że MZ skupia się na popularyzacji, a „dodatkowo w działach prowadzone są aktywności związane z okazami i zbiorami (w tym: wpisy do ksiąg inwentarzowych i elektronicznej bazy, pozyskiwanie, opracowanie, porządkowanie okazów, konserwacja i zabezpieczanie zbiorów), realizowane są usługi zewnętrzne (oznaczanie okazów na zlecenie, konsultacje, ekspertyzy, udostępnianie okazów, przekazywanie próbek do badań, wykonywanie fotografii itp.)”.

Głównym działaniem statutowym i faktycznie realizowanym MZ jest gromadzenie i opieka nad zbiorami, w tym wynikający z ustawy o muzeach (przywołanej w statucie MZ) obowiązek prowadzenia inwentarzy muzealnych, które są najważniejszym dokumentem dla każdego podmiotu o charakterze muzealnym. Nie jest to aktywność poboczna czy dodatkowa. Działalność

popularyzatorska jest wynikiem prac prowadzonych w ramach opieki nad zbiorami i naukowego opracowania zbiorów.

Działalność naukowa MZ to nie tylko publikacje czy projekty badawcze, ale także naukowe opracowanie zbiorów i kolekcji, co zostało pominięte w opinii. W opinii pominięto fakt, że wspomniane usługi zewnętrzne są również formą prowadzenia POMOCNICZEJ DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ przez wykonywanie konsultacji czy ekspertyz na potrzeby prac badawczych.

Brak w opinii wyczerpującej oceny wszystkich szesnastu zadań statutowych MZ, skupienie się na §7 pkt. 11: „opracowanie, publikowanie i upowszechnianie wyników badań naukowych, prac dokumentacyjnych, przygotowywanie katalogów zbiorów, informatorów i przewodników wystaw oraz wydawnictw popularno-naukowych z zakresu nauk o Ziemi” – w tym wyłącznie na publikacjach naukowych.

Brak rzetelnej oceny nadrzędnego zadania statutowego MZ §6 pkt. 1: „Przedmiotem działania Muzeum jest gromadzenie, przechowywanie i naukowe opracowywanie zbiorów z zakresu nauk o Ziemi w celu trwałej ochrony najcenniejszych elementów dziedzictwa geologicznego”.

2. Wobec sformułowania, że „3/4 subwencji dla Muzeum pochłaniają koszty osobowe” – należy zapytać: **Ile subwencji pochłaniają koszty osobowe w innych pomocniczych jednostkach naukowych PAN?**
3. Brak analizy kluczowych danych, takich jak np. frekwencja generowana przez MZ i jej zmiany.
4. Ocena stanu technicznego budynków MZ w stwierdzeniu: „**pogarsza się stan techniczny budynków, zwłaszcza Pałacu Branickich**”, co ma stanowić barierę dalszego wykonywania zadań przez MZ. **Należy zadać pytanie, czy na poparcie takiej opinii są ekspertyzy osób z odpowiednimi uprawnieniami.**

Zgodnie z oceną stanu zachowania MZ autorstwa Marty Leśniakowskiej dla Prezydium PAN 5.06.2023 – budynki są w stanie dobrym.

Podobnie stan budynków oceniają w notatce z 2.10.2023 z wizyty studyjnej członkowie Oddziału Mazowieckiego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków (w Załącznik1):

„[...]Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków gromadzi całe spektrum przedstawicieli tej różnorodnej specjalizacji, od pracowników naukowych, poprzez pracowników instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa i muzealnictwem, po praktyków realizujących prace konserwatorskie wszystkich typów. Dokonana wstępna ocena uwzględnia najszerze możliwe spojrzenie na problematykę związaną z potrzebami remontów konserwatorskich Willi Pniewskiego i Białego Pałacyku na Frascati. **W naszej opinii stan tych obiektów jest dobry, a podane do publicznej wiadomości szacunki kosztów najpilniejszych prac modernizacyjnych są dalece zawyżone i bez związku z rzeczywistością.**

Jako eksperci uważamy, że brak jest zagrożeń dla tych dwóch budynków o charakterze egzystencjonalnym, są to raczej zagrożenia wynikające z naturalnego procesu starzenia się zabytku oraz zmiany oczekiwań co do najbardziej pożądanых rozwiązań technologicznych, a odpowiedź na te zagrożenia winna być dostosowana do ich natury. Przy wstępnych oględzinach budynków Muzeum Ziemi nie stwierdzono śladów poważnej ich degradacji. Na elewacjach brak jest spękań sugerujących osuwanie się fundamentów lub istotne odkształcenia konstrukcji murów. Nie zaobserwowano większych wykwitów solnych wskazujących na poważne zawilgocenie murów. Brak jest poważniejszych uszkodzeń okładzin kamiennych czy nabrzmiałych

tynków. We wnętrzach nie czuć zapachu stęchłej wilgoci, a same materiały wykończeniowe wnętrz są w stanie wystarczająco dobrym do bieżącej eksploatacji. Także oględziny wartościowej zabytkowej stolarki i ślusarki nie wskazują na jakiegokolwiek pilne potrzeby remontowe w tym zakresie, jak również brak jest śladów długotrwałego zalewania ścian od nieszczelności obróbek blacharskich i rynien.

O ile jest nam wiadome, w ostatnich latach nie występowały żadne nakazy konserwatorskie ze strony Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, które z pewnością miałyby miejsce gdyby stan budynków wskazywał na jakiegokolwiek zagrożenie dla ich substancji zabytkowej.

Istnieje grupa prac pilnych, które należałoby wykonać w najbliższym czasie. Należą do nich: wykonanie nowych izolacji przeciwwilgociowych, wstrzymanie procesu degradacji elewacji kamiennej Willi Pniewskiego, naprawy w obrębie dachów, odwodnienia, obróbek blacharskich budynków, czy ograniczone w swoim zakresie prace we wnętrzach. Wspomniane działania to prace budowlano konserwatorskie, które powinny być możliwe do skutecznego wykonywania z wykorzystaniem bieżącego budżetu remontowego wzmocnionego powszechnie dostępnymi dla zabytków tej klasy dotacjami. W naszej opinii skala środków potrzebnych na powyższe liczona jest w setkach tysięcy i milionach złotych, a nie dziesiątkach milionów”.

Ekspertyzy prowadzone przez UM m.st. Warszawa dostępne w ramach dostępu do informacji publicznej jasno wykazują, że na odcinku siedziby MZ nie występuje ryzyko osuwiska Skarpy Warszawskiej (Załącznik 2).

Przedstawione szacunki planów remontowych mają charakter wieloletni. **Nie ma zatem potrzeby ani konieczności wydania 20 mln zł na remonty w roku 2024. Co więcej, remonty te – mając na uwadze opinie o stanie zachowania budynków – nie mają charakteru pilnego.**

Zwraca uwagę, że nie podano już informacji o kwocie remontów MZ na poziomie 80 mln zł.

5. Przyczyną likwidacji jednostki stan techniczny budynków. Szansa w porozumieniu z Narodowym Muzeum Techniki i MKiDN, które według przedstawionych w opinii zaleceń ma sfinansować bieżącą działalność i niezbędne prace remontowe w powołanym na nowo po likwidacji MZ – jako oddziale Narodowego Muzeum Techniki.

Przytoczony argument o pisemnej deklaracji Ministra KiDN, która wpłynęła do PAN 2.10.2023. Dokument ten został udostępniony członkom Komisji z ramienia MZ dopiero na prośbę mailową skierowaną 6.10.2023.

Nie ujawniając treści pisma Ministra KiDN, czy raczej maila (pod dokumentem nie widnieje podpis, brak jest również informacji o podpisie elektronicznym), należy zauważyć, że Minister KiDN wyłącznie deklaruje przychylność dla projektów realizowanych z PAN i sprzyjanie wypracowaniu porozumień.

Ab esse ad posse valet, a posse ad esse non valet consequential. A zatem **możliwość, że za dekadę powstanie na błonach PGE Narodowego Muzeum Historii Naturalnej czy Muzeum Przyrodnicze, nie oznacza, że tak będzie. Zwłaszcza że projektu takiego muzeum nie udało się zrealizować w Polsce od 200 lat, a i w ostatnich dekadach z ramienia PAN było kilka nieudanych podejść do projektu. Tym bardziej zaskakującym jest fakt, że już na tak wczesnym etapie projektu zostaje podjęte ryzyko likwidacji MZ.**

6. Bariery dla dalszego wykonywania zadań przez Muzeum związane z ograniczoną powierzchnią wystawienniczo-magazynową.

Brak uzasadnienia dla wskazanej bariery. Argumentacja jest wewnętrznie sprzeczna. Pada stwierdzenie, że istnieją bariery dla dalszego rozwoju MZ w tej lokalizacji, a jednocześnie w sposobie dokonania likwidacji jednostki postuluje się utrzymanie jej w tym samym miejscu do czasu utworzenia Narodowego Muzeum Historii Naturalnej – najwcześniej 2029/2030 (zgodnie z informacjami podawanymi podczas spotkań Komisji).

A zatem likwidacja MZ ma nastąpić, gdyż jednostka w tym miejscu się nie opłaca i nie rokuje na przyszłość, ale innemu podmiotowi w tym samym miejscu będzie się opłacało prowadzić tę samą jednostkę i to z perspektywami.

II. Analiza stanu organizacyjno-prawnego oraz ocena stanu ekonomiczno-finansowego Muzeum, ze szczególnym uwzględnieniem statusu prawnego majątku, wartości niematerialnych i prawnych, w tym praw autorskich

Punkt zawiera ocenę budżetu PAN – bieżącego i planowanego – oraz stwierdzenie, że nie będzie istniała możliwość utrzymania finansowania budżetu MZ na poziomie lat ubiegłych.

Przeprowadzanie takiej oceny nie było przedmiotem działań ustalonych Decyzją 43/2023 Prezesa PAN. Skoro jednak zostały przedstawione takie oceny, to budżet MZ, jak i realizacja przez MZ zadań statutowych powinny zostać ocenione w odniesieniu do innych naukowych jednostek pomocniczych PAN.

BUDŻET MZ STANOWI 2% W BUDŻECIE KANCELARII PAN I W 2023 ROKU TO 3 140 000ZŁ. Z TEGO PONAD 200 TYS. ZŁ TO ŚRODKI ZEWNĘTRZNE OD SPONSORÓW.

Na prośbę Wiceprezeski PAN M. Ostrowskiej MZ wiosną 2023 formalnie zaproponowało Prezydium PAN daleko idące oszczędności (o 1 115 000,00 zł; pismo SO.11.53.2023 z 6.04.2023), co nie spotkało się ani z akceptacją, ani żadną reakcją – brak odpowiedzi.

ZLIKWIDOWANIE MZ NIE ROZWIĄŻE PROBLEMÓW BUDŻETU PAN.

III. Ocena możliwości kontynuacji badań naukowych w Muzeum

1. Spotkanie 21.09.2023 – publikacje naukowe MZ zostają ocenione jako niespełniające oczekiwanego poziomu. Na pytanie dyrektor MZ, jaki jest oczekiwany poziom, nie została udzielona odpowiedź.
2. Dla ocen wartościujących typu: niewielka, mała, brak perspektyw – nie określono punktu odniesienia.
3. Brak porównania aktywności publikacyjnej i naukowej MZ z aktywnością innych jednostek, w tym bibliotek czy archiwów PAN.
4. Niepoprawne założenie, że do rozwoju naukowego pomocniczej jednostki naukowej konieczni są pracownicy naukowcy – takiego wymogu nie stawia ustawodawca.
5. Pominięcie 75 lat naukowego dorobku MZ.
6. W zestawieniu wskazującym, że aktywność publikacyjna pracowników MZ ma tendencje słabnącą, nie wzięto pod uwagę **6 prac złożonych do druku w 2023, będących w recenzji w uznanych naukowych czasopismach branżowych.**

7. **Pominięcie faktu zaktywizowania w ostatnich latach większej liczby pracowników nienaukowych w realizacji publikacji naukowych. Przypisano największą produktywność jednemu pracownikowi.**

To zabieg dość niefortunny ze względu na kontrowersje, jakie wzbudziła działalność naukowa i warsztat badawczy autora w odniesieniu do publikacji w Proceedings of the Geologists Association 130 (6) / 2019: New marine reptile fossils from the Late Jurassic of Poland with implications for vertebrate faunas paleobiogeography. Tyborowski D., Błażejowski B. – i w efekcie zakwestionowania wyników badań (<https://wyborcza.pl/7,75400,26721654,spor-o-potwora-z-polski-czy-te-zeby-moga-klamac.html>).

8. **BUDZI WĄTPLIWOŚCI W ZAKRESIE RZETELNOŚCI ANALIZA UDZIAŁU PRACOWNIKÓW MZ JAKO AUTORÓW/WSPÓŁAUTORÓW PUBLIKACJI W CZASOPISMACH UWZGLĘDNIONYCH W BAZIE SCOPUS. WŚRÓD WSKAZANYCH NA WYKRESIE AUTORÓW AŻ 3 NIE JEST I NIE BYŁO PRACOWNIKAMI MZ.**
9. **WSPOMNIANI W PUNKCIE 8 PRACOWNICY SPOZA MZ – PRACOWNICY INSTYTUTU PALEOBIOLOGII PAN, INSTYTUTU SYSTEMATYKI I EWOLUCJI ZWIERZĄT PAN ORAZ WYDZIAŁU ARCHEOLOGII UW, A ZATEM JEDNOSTEK NAUKOWYCH – MAJĄ AKTYWNOŚĆ W ZAKRESIE PUBLIKOWANIA WYNIKÓW BADAŃ NAUKOWYCH NA POZIOMIE PRACOWNIKÓW MZ.**
10. Nie przedstawiono możliwości kontynuacji badań naukowych w MZ, wynikającej z:
- **podnoszenia kwalifikacji pracowników – otwarte przewody doktorskie, w tym dwie obrony zaplanowane na 2023 rok**
 - **realizowanych w ramach prac badawczych projektów MZ:**
 - **udziału pracowników MZ w projektach i grantach zewnętrznych – NCN i MKiDN**
 - **potencjału posiadanych zbiorów i kolekcji**

IV. Analiza stanu kadrowego

Stan kadrowy MZ po restrukturyzacji w 2022:

Rok	Dotacja	Wynagrodzenia osobowe (fundusz płac+jednorazowe)	% wynagrodzeń osobowych do Dotacji
2021	3257000,00	2485700,00	0,76
2023	3140000,00	2025000,00	0,64

- zmniejszono zatrudnienie z 44,05 etatów/46 osób (stan na 31.12.2021) do 27,1 etatu/30 osób (stan na 08.09.2023)
- zwiększono średnie wynagrodzenie z 3468,03zł brutto (stan na 31.12.2021) do 4243,36zł brutto (stan na 08.09.2023)

MZ jest w trakcie finalizowania procesu restrukturyzacji – w tym zmiany:

- regulaminu pracy – wstrzymanej po zapowiedzi likwidacji w lipcu 2023 na etapie konsultacji ze Związkami Zawodowymi
- statutu – procedowanie uniemożliwione przez decyzję o niepowołaniu organu statutowego – Rady Naukowej MZ w 2023

Tym samym przeprowadzanie oceny jednostki na tym etapie restrukturyzacji jest całkowicie nieuzasadnione z perspektywy procesu zarządzania zmianą.

W odniesieniu do opinii:

1. Nie zapoznano się z zakresami obowiązków pracowników i faktycznymi obszarami pracy. Nieuzasadnione wnioski w zakresie liczby zatrudnionych osób w poszczególnych działach.
2. Nie zapoznano się z polityką zatrudnienia realizowaną w MZ, zgodnie z którą:
 - wygaszanie umów obejmuje w pierwszej kolejności pracowników zatrudnionych na czas określony – w tej grupie jest 3 z 8 emerytów
 - stopniową optymalizacją zatrudnienia w działach do 2 osób, z uwzględnieniem dobra PAN w zakresie ryzyka pozwów z Kodeksu Pracy (KP)
 - łączenia kompetencji stanowisk
 - uwzględniania KP w zakresie zwolnień i likwidacji stanowisk pracowników w wieku ochronnym
3. Komentarz do zaleceń w opinii:
 - redukcji obsługi Działu Administracyjno-Gospodarczego – **ta grupa pracowników odpowiada również za obsługę wystaw i ruch zwiedzających. Mając na uwadze KP, płynność funkcjonowania MZ, zespół ten musi zabezpieczyć funkcjonowanie dwóch budynków w okresach urlopów i zwolnień lekarskich, a także obsługę wydarzeń i ruchu turystycznego w MZ.**
 - Redukcja Działu Finansowo-Księgowego – dział zatrudnia jedną osobę plus stanowisko ds. kadrowych (wyodrębnione w statucie). **Nie ma możliwości zatrudnienia w miejsce pracowników firmy zewnętrznej ze względu na ograniczenia programu księgowego, jaki został wdrożony w PAN.**

Brak porównania zatrudnienia w MZ w odniesieniu do innych naukowych jednostek pomocniczych PAN.

Niezależnie od powyższego, na prośbę Wiceprezeski PAN M. Ostrowskiej MZ wiosną 2023 formalnie zaproponowało Prezydium PAN daleko idące oszczędności (o 1 115 000,00 zł; pismo SO.11.53.2023 z 6.04.2023), w tym redukcję w ramach zwolnienia grupowego, co nie spotkało się ani z akceptacją, ani żadną reakcją – brak odpowiedzi.

V. Sposób dokonania likwidacji Muzeum, stosownie do art. 65 ustawy o Polskiej Akademii Nauk

Brak faktycznej informacji o sposobie dokonania likwidacji MZ. Przedstawione rekomendacje dot. losów zbiorów po formalnej likwidacji MZ, a nie samego procesu likwidacji.

Pominięcie kwestii związanych m.in. z:

- **podmiotem przejmującym zbiory w procesie likwidacji – konkretną osobą, na którą zostanie przeniesiona odpowiedzialność za zbiory po likwidacji, przed przekazaniem w dalszy depozyt**
- **inwentaryzacją zbiorów w procesie likwidacji – spis z natury / skontrum**
- **sposobem przeprowadzenia likwidacji pracodawcy – z uwzględnieniem Związków Zawodowych działających w MZ**
- **terminami realizacji likwidacji – w tym wejścia do MZ likwidatora, z uwzględnieniem bieżących zobowiązań jednostki**

VI. Analiza możliwości zaspokojenia potrzeb lub zabezpieczenia zobowiązań Muzeum

MZ poinformowało, że nie ma żadnych zaległych zobowiązań finansowych. Nie wnioskowano do MZ o żadne inne dokumenty, mimo pytań dyrekcji MZ w tym zakresie.

Nie oznacza to jednak, że MZ nie ma zobowiązań pozafinansowych, które wynikają m.in. z:

- umowy sponsorskiej
- umowy z Fundacją Orlen
- umów dot. organizacji wystaw
- umów dot. depozytów własnych i obcych

VII. Propozycja w zakresie zagospodarowania mienia i należności Muzeum

Brak faktycznej informacji o sposobie zagospodarowania mienia MZ. Brak informacji, czy zbiory zmieniają swoją lokalizację, czy zostaną w dotychczasowej siedzibie MZ.

Brak analizy stanu prawnego zbiorów i kolekcji, które były przekazywane na podstawie różnego typu umów. Istnieje ryzyko formalnych wystąpień o zwrot przekazanego MZ mienia.

Na uwadze należy mieć również fakt, że zgodnie z Uchwałą Walnego Zebrania Towarzystwa Muzeum Ziemi z 16.05.1947 zbiory Towarzystwa zostały przekazane upaństwowionemu Muzeum Ziemi z zastrzeżeniem: „Na wypadek likwidacji Muzeum Ziemi przez Państwo wszystkie zbiory i przedmioty darowane na podstawie niniejszej uchwały przechodzą z powrotem na własność Towarzystwa lub jego prawnego następcy” (Załącznik 3). Sytuacja taka może spowodować roszczenia, do których nie odniesiono się w opinii.

VIII. Wskazanie kandydata na likwidatora Muzeum

Brak informacji, jakie kryteria stawiano kandydatom na likwidatora.

Wskazana kandydatura Błażeja Błażejowskiego odcina proces likwidacji jednostki od Wydziału III PAN, który jest najsilniej merytorycznie związany z merytoryczną działalnością MZ i któremu jednostka podlega. Kandydatura może też budzić wątpliwości ze względu na kwestie wskazane w I.– pkt 7.

OCENA W ZDANIU ODRĘBNYM

Ponieważ przedstawiona opinia nie zawiera osiągnięć MZ w zakresie realizacji zadań statutowych jednostki, niniejszym przedstawiamy w zdaniu odrębnym ocenę działalności statutowej jednostki MZ. Zgodnie z §7 statutu Muzeum realizuje cele określone w §6 statutu w szczególności przez:

1) gromadzenie zbiorów obiektów o wartości muzealnej, dokumentacyjnej i naukowej z zakresu nauk geologicznych, materiałów archiwalnych i ikonograficznych z zakresu nauk o Ziemi oraz obiektów dokumentujących tradycje wykorzystania surowców mineralnych w kulturze materialnej i artystycznej – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- zbiory gromadzone są i zabezpieczane zgodnie z ustawą o muzeach oraz normą Spectrum
- kolekcje są rozwijane dzięki darom, przekazom oraz zakupom – od roku 2022 do chwili złożenia raportu 8.09.2023 MZ przeznaczyło na zakupy okazów 22 370,00zł, co było możliwe także dzięki środkom sponsora KGHM

- MZ buduje nowe kolekcje, także w ramach prowadzonych projektów badawczych – Kolekcję Antropocenu i kolekcję sztuki interpretującej zbiory przyrodnicze
- MZ opracowało również w 2022 i na bieżąco aktualizuje plany rozwoju kolekcji, co znacząco przekłada się na możliwości zaplanowania i rozwijania projektów badawczo-naukowych w oparciu o dotychczasowe i nowe kolekcje

2) organizowanie i prowadzenie ekspedycji terenowych w celu pozyskiwania okazów muzealnych i inwentaryzacji ważnych pod względem naukowym i dydaktycznym geologicznych stanowisk dokumentacyjnych – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- w latach 2021–2023 pracownicy MZ uczestniczyli w 8 wyjazdach terenowych, dzięki którym pozyskiwano okazy do zbiorów, a także rozwijano działalność badawczą i dzięki którym powstawały publikacje
- wśród wyjazdów terenowych zwrócić należy uwagę na praktyki terenowe realizowane przez pracowników MZ dla grup studentów Uniwersytetu Warszawskiego (practicum sudeckie) oraz praktyki wykopaliskowe dla studentów Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Rzeszowskiego czy Uniwersytetu w Edynburgu.

3) inwentaryzowanie, katalogowanie i naukowe opracowanie zgromadzonych muzealiów – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- inwentarze MZ liczą ponad 170 tys. okazów inwentarzowych
- prawidłowo są realizowane inwentaryzacje zbiorów i spisy z natury
- w ramach bieżących prac są prowadzone opracowania naukowe kolejnych kolekcji, a także prób zgromadzonych w MZ
- MZ od 2022 wdraża elektroniczny system ewidencji zbiorów, co znacząco ułatwi prace badawcze, kwerendy i opiekę nad zbiorami – należy zintensyfikować prace w celu szybkiej rozbudowy systemu oraz digitalizacji wizerunków okazów
- trwają prace nad katalogami muzealnymi oraz opracowaniami i publikacjami naukowymi realizowanymi w oparciu o zbiory – właściwym

4) przechowywanie zgromadzonych zbiorów w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i udostępniania dla celów naukowych, edukacyjnych i wystawienniczych – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- główne magazyny zbiorów są w stanie bardzo dobrym (centralny magazyn zbiorów) i dobrym (magazyn „60”)
- tzw. magazyn centralny został wyposażony w wentylację, pozwalającą dopasować warunki do potrzeb okazów, oraz w nowoczesne szafy, dzięki którym MZ dysponuje nadal znaczącą przestrzenią na rozbudowę kolekcji – w podobny sposób należy doposażyć drugą część magazynową; należy zadbać o zwrot, czyli faktyczną eksploatację, inwestycji poczynionych w tym magazynie
- magazyny zbiorów posiadają odpowiednie zabezpieczenia wraz z kontrolą dostępu
- należy wykonać wentylację i zmodernizować sposób przechowywania okazów w tzw. magazynie „60” – magazyn jest po remoncie, co zmniejsza zakres planowanych prac; planowane prace pozwolą stabilizację całoroczną warunków magazynowych
- w magazynach i na salach wystawowych są monitorowane warunki przechowywania okazów, przestrzenie magazynowe są doposażone w niezbędnym zakresie w osuszacze
- w latach 2021–2023 pracownicy MZ realizowali w ramach pomocniczej działalności naukowej ponad 200 różnych form udostępniania zbiorów i informacji o zbiorach (oznaczenia, konsultacje, ekspertyzy, badania i próby, digitalizacja)

- zwracają uwagę udostępnienia realizowane w ramach grantów indywidualnych i dla podmiotów naukowych oraz muzealnych, w tym zagranicznych m.in. Naturhistorisches Museum Vienna, Universität Zürich, State Geological Institute of Dionyz Stur, Comenius University in Bratislava, Universidad Complutense de Madrid, Yale University, Senckenberg Museum für Naturkunde Görlitz, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Adama Mickiewicza, Uniwersytet Gdański, International Amber Association, instytuty PAN – UDOSTĘPNIENIA TE ŚWIADCZĄ O DUŻYM POTENCJALE BADAWCZYM ZBIORÓW MZ I MOŻLIWOŚCIACH PROWADZENIA W OPARCIU O ZBIORY MZ PRAC NAUKOWO-BADAWCZYCH PRZEZ PRACOWNIKÓW MZ I PODMIOTY ZEWNĘTRZNE
- MZ w znacząco rozwinęło udostępnianie zbiorów w ramach działalności wystawienniczej czasowej (szerzej podpunkt 5)
- MZ udostępnia zbiory w celach edukacyjnych podczas zajęć i warsztatów oraz wydarzeń, udostępnianie zbiorów w celach edukacyjnych prowadzone jest również poprzez różne formy działań on-line, w tym w mediach społecznościowych

5) zabezpieczanie i konserwację muzealiów – co jest realizowane na poziomie **dobrym**;

- MZ posiada i wykorzystuje preparatornię do prowadzenia bieżącej konserwacji zachowawczej okazów
- MZ wygospodarowało przestrzeń na utworzenie digestorium, którego utworzenie było planowane w bieżącym roku – należy poprzeć starania MZ w tym kierunku

6) organizowanie wystaw stałych oraz ekspozycji czasowych i objazdowych w kraju i za granicą – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- w MZ jest 11 wystaw stałych, w tym plenerowych, którym towarzyszą bieżące działania wystawiennicze
- także siedziba MZ – biały pałacyk i willa Pniewskiego – jako obiekty zabytkowe można uznać za dodatkową przestrzeń budującą frekwencję jednostki
- w MZ w latach 2021–2023 zorganizowano 23 wystawy czasowe w siedzibie MZ – w ostatnich latach część wystaw miała charakter interdyscyplinarny, wykorzystujący potencjał wystawienniczy wyjątkowej przestrzeni, jaka jest siedziba MZ
- wystawy MZ stają się również przestrzenią rozwijania współpracy w ramach działalności naukowej – czego przykładem jest wystawa doktorska Beaty Konarskiej (ASP Warszawa)
- MZ w latach 2021–2023 współorganizowało poza swoją siedzibą ponad 30 wystaw
- ze względu na decyzję Władz PAN o wstrzymaniu zawierania zobowiązań na 2024 rok, wystawy czasowe zostały w znaczący sposób wstrzymane w realizacji od lipca 2023

7) prowadzenie działalności dydaktycznej i oświatowej dla różnych grup odbiorców – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**, biorąc pod uwagę okres od 2021 do 8.09.2023;

- MZ prowadzi szeroko zakrojoną popularyzację i edukację, a w ofercie jednostki organizowane są działania dla zróżnicowanych grup odbiorców – od warsztatów po Uniwersytety III wieku, od specjalistów z zakresu Nauk o Ziemi po amatorów i pasjonatów, a także osoby zaczynające swoją przygodę z geologią
- w okresie 2021–8.09.2023 w MZ zorganizowało:
 - kilkaset lekcji i warsztatów
 - 14 eventów
 - brało udział w kilkunastu eventach zewnętrznych – w tym Piknik Naukowy Polskiego Radia i Festiwal Nauki
- o skali działań MZ świadczy frekwencja – istotnie zwiększona od stycznia 2022

Frekwencja I poł. 2023 Ogółem	16155
zorganizowanych grupach	ok. 7700
zwiedzający w ramach „Nocy Muzeów”	2325
Frekwencja 2022 Ogółem	26142
zorganizowanych grupach	9636
zwiedzający w ramach „Nocy Muzeów”	1251

- **MZ posiada ofertę stałą i czasową zajęć, która jest modyfikowana i uzupełniana o nowe tematy, w tym on-line**
- **MZ włącza się w akcje edukacyjne np. Lato w Mieście, Ferie w Mieście**
- **MZ realizuje zajęcia dydaktyczne dla studentów:**
 - Wydziału Geologii UW
 - Wydziału Archeologii UW, w tym zajęcia monograficzne w siedzibie MZ
 - Artes Liberales UW
 - Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
 - Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie
 - Uniwersytetu SWPS
 - Studenckich Kół Naukowych
- **MZ odbyło się:**
 - 66 wykładów i spotkań w ramach cykli edukacyjno-popularyzatorskich
 - 26 wykładów, spotkań i oprowadzań w ramach okazjonalnej działalności
 - 12 koncertów
- **pracownicy MZ poza siedzibą zrealizowali:**
 - 27 wykładów, spotkań i oprowadzań w ramach okazjonalnej działalności
- **w 2023 MZ realizowane są projekty edukacyjne**
 - Podróż do wnętrza Ziemi, czyli warsztat młodego geologa z KGHM Polska Miedź – dla KGHM
 - Geologia architektury / Architektura geologii – dla Fundacji Orlen
- **MZ realizuje edukację także poprzez wpisy na stronie internetowej (Kącik edukacyjny) czy FB MZ**
- **pracownicy MZ realizują kilkanaście rocznie drobnych publikacji o charakterze popularyzatorskim, prowadzą także działalność promocyjną w mediach**

8) inicjowanie i prowadzenie prac badawczych opartych na zasobach zgromadzonych zbiorów oraz podejmowanie badań naukowych z zakresu muzealnictwa przyrodniczego, historii nauk o Ziemi i ochrony przyrody nieożywionej – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- **w ramach prac badawczych w MZ jest realizowane:**
 - 10 projektów krajowych – w tym osiem projektów ściśle związanych ze zbiorami oraz dwa projekty interdyscyplinarne: Projekt Skarpa i nowatorski Projekt Kolekcji Antropocenu
 - 4 projekty z partnerami zagranicznymi

9) prowadzenie dokumentacji i waloryzacji naukowej nieruchomości (in situ) i ruchomych (ex situ) zabytków przyrody nieożywionej oraz uczestnictwo w przedsięwzięciach związanych z ochroną dziedzictwa geologicznego – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- **MZ w latach 2021–2023 współorganizowało poza swoją siedzibą ponad 30 wystaw**

10) użyczanie i przyjmowanie w depozyt muzealiów, zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- **zbiory MZ są udostępniane w ramach długoterminowych depozytów badawczych i wystawienniczych zgodnie z ustawą o muzeach – jest to szacunkowo kilkaset okazów, a każdy depozyt ma osobne regulacje, z których część sięga początków istnienia MZ –**

w przypadku likwidacji jednostki depozyty te powinny zostać spisane z natury i zwrócone do magazynów bądź przekazane na własność depozytariuszy

- w zbiorach MZ znajduje się w sztukach 198 depozytów (stan na 31.12.2022) – w przypadku likwidacji jednostki depozyty te powinny zostać spisane z natury i zwrócone właścicielom
- MZ dokonuje rocznej kontroli depozytów wystawienniczych i pozyskuje informacje o stanie ich zachowania

11) opracowanie, publikowanie i upowszechnianie wyników badań naukowych, prac dokumentacyjnych, przygotowywanie katalogów zbiorów, informatorów i przewodników wystaw oraz wydawnictw popularno-naukowych z zakresu nauk o Ziemi – co jest realizowane na poziomie **dobrym**;

- **działalność wydawnictw cyklicznych MZ została zawieszona kilka lat temu**
- w latach 2019-2023 pracownicy Muzeum Ziemi PAN opublikowali łącznie 62 publikacje współautorskie i autorskie, w tym 13 artykułów w czasopismach indeksowanych w bazie JCR, 11 artykułów recenzowanych spoza bazy, 9 rozdziałów w monografiach, 26 abstraktów w materiałach z konferencji i sympozjów
- w toku są prace nad katalogiem małżów z Korytnicy (G. Jakubowski)
- w 2022 został współwydany przez MZ katalog do wystawy czasowej o Staropolskim Okręgu Przemysłowym
- trwają prace nad monografią popularnonaukową o ewolucji parzystokopytnych (M. Loba)

12) organizowanie zebrań naukowych i konferencji popularno-naukowych w zakresie problematyki objętej programem działalności Muzeum – co jest realizowane na poziomie **dostatecznym**;

- **współorganizacja Sympozjum Naukowego Sekcji Paleobotanicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego, on-line / 2021**
- **należy zalecić poszerzenie działalności w tym zakresie, także w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej**

13) przygotowywanie ekspertyz i opinii naukowych oraz udzielanie informacji i porad w zakresie swojej specjalności dla instytucji publicznych, stowarzyszeń, organizacji społecznych i odbiorców indywidualnych – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- **działalność realizowana w ramach usług zewnętrznych wskazanych w podpunkcie 4**

14) podejmowanie współpracy z muzeami krajowymi i zagranicznymi, instytucjami naukowymi oraz organizacjami i stowarzyszeniami o podobnych celach w zakresie realizacji programu działalności naukowej i popularyzatorsko-oświatowej Muzeum – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- **MZ bardzo intensywnie rozwija współpracę z:**
 - muzeami w całym kraju, m.in. Muzeum Przyrodnicze im. Dzieduszyckich we Lwowie, Muzeum Warszawy, Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, Muzeum Historyczne w Przasnyszu, Muzeum Regionalne w Kozienicach, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum Regionalne w Tomaszowie Lubelskim, Muzeum Geologicznym ING PAN w Krakowie, Muzeum w Ostródzie, Muzeum Regionalnym w Siedlcach, Muzeum Okręgowym w Koninie, Muzeum w Praszce, Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim, Muzeum Miedzi w Legnicy, Muzeum Miejskim w Rudzie Śląskiej
 - podmiotami samorządu i struktur państwowych, m.in. M.St. Warszawa, Mazowieckim Urzędem Celno-Skarbowy, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Wigierskim Parkiem Narodowym
- **MZ jest członkiem instytucjonalnym Stowarzyszenia Muzeów Uczelnianych i ICOM**

- **pracownicy MZ rozwijają współpracę w ramach stowarzyszeń: Stowarzyszenia Muzealników Polskich, Towarzystwa Rappelswilskiego, Międzynarodowego Stowarzyszenia Bursztynników – w tym jako rzeczoznawcy, Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polskiego Towarzystwa Geologicznego, International Organisation of Palaeobotany, Stowarzyszenia Przyjaciół Nauk o Ziemi „PHACOPS” im. Adriana Kina**

15) inicjowanie współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi w zakresie edukacji ekologicznej i krzewienia kultury przyrodniczej – co jest realizowane na poziomie **dobrym**;

- **MZ współpracuje m.in. z Fundacją Bęc Zmiana, Biurem Ochrony Środowiska i Zarządem Zieleni M.St. Warszawy w ramach projektu Skarpa, który swoim zakresem również obejmuje edukację ekologiczną i krzewienie kultury przyrodniczej**
- **MZ organizuje cyklicznie Dzień Ziemi – w ramach edukacji ekologicznej**
- **edukacja ekologiczna i edukacja o klimacie są realizowane w MZ także w ramach wystaw stałych oraz w ramach oferty warsztatów**

16) organizowanie szkolenia własnej kadry muzealnej i wspomaganie kształcenia pracowników innych współpracujących instytucji w zakresie muzealnictwa przyrodniczego, ochrony przyrody nieożywionej i upowszechniania nauk przyrodniczych – co jest realizowane na poziomie **bardzo dobrym**;

- **w latach 2022–2023 w MZ realizowano 6 praktyk w ramach programu „Praktykuj w kulturze”**
- **w 2022 MZ rozpoczęło cykl szkoleń dla nauczycieli EduMuzeum**
- **kadra muzealna realizuje bieżące szkolenia wynikające z przepisów, a także rozwijające kompetencje m.in. w zakresie ewidencji elektronicznej zbiorów**

Dodać należy, że MZ działalnością statutową realizuje ustawowe zadania PAN, zgodnie z zapisem: „Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej” (art. 2 pkt. 1 ustawy o PAN).

Zwracamy uwagę, że w roku 2023 nie został powołany statutowy organ MZ – Rada Naukowa, która byłaby najbardziej kompetentnym organem do oceny działalności merytorycznej jednostki.

WNIOSKI KOŃCOWE

Przedstawiona opinia ma charakter tendencyjny i została przygotowana pod założenie o konieczności likwidacji MZ niezależnie od stanu faktycznego. Nie zachowano obiektywizmu w ocenie MZ oraz należytego profesjonalizmu, na co wpłynął fakt łączenia składu Komisji ze składem Zespołu powołanego Decyzją 42/2023 Prezesa PAN.

Członkowie Komisji podczas spotkań 21.09.2023 i 27.09.2023, w tym podczas spotkania z pracownikami MZ, wprost deklarowali, że:

- **likwidacja PAN Muzeum Ziemi jest ściśle powiązana z utworzeniem Muzeum Historii Naturalnej,**
- **Komisja mogłaby złożyć zalecenie nielikwidowania MZ, ale wówczas Władze PAN powołałby następną komisję**
- **jako członkowie Prezydium PAN zagłosują za likwidacją MZ – to poddaje w wątpliwość bezstronność.**

Tym samym nie można stwierdzić, że opinia jest rzetelną analizą stanu faktycznego, na jaki zasługuje MZ. WNIOSEK KOŃCOWY ZAWARTY W OPINII JEST BEZPODSTAWNY – BRAK JEST FORMALNYCH PODSTAW DLA LIKWIDACJI JEDNOSTKI. ZALECENIA ZAWARTE W OPINII NIE SĄ FORMALNIE WIĄŻĄCE.

Nie dokonano analizy ryzyka w związku z likwidacją MZ. CAŁKOWICIE POMINIĘTO SCENARIUSZ DLA ZASOBÓW, ZBIORÓW I ZESPOŁU MZ W SYTUACJI, GDY DOJDZIE DO LIKWIDACJI MZ, A NIE ZOSTANĄ ZAWARTE ŻADNE POROZUMIENIA CZY UMOWY Z NARODOWYM MUZEUM TECHNIKI LUB MKiDN.

Pominięto koszty – finansowe i społeczne – likwidacji, w przypadku jeśli MZ zostanie zlikwidowane, a w ciągu dekady nie powstanie Narodowe Muzeum Przyrodnicze / Muzeum Historii Naturalnej.

Wobec tak wielu pytań i niewiadomych, nie można dopuścić do rozpoczęcia procesu likwidacji PAN Muzeum Ziemi – ryzykownego z punktu widzenia kosztów społecznych, interesu publicznego, a także samej Polskiej Akademii Nauk.

Po analizie efektów restrukturyzacji MZ – znaczącej poprawie wyników finansowych oraz efektywności realizowanych działań – stwierdzić należy, że MZ powinno mieć czas i możliwości, by spożytkować poniesione koszty restrukturyzacji. Należy wspomóc MZ w dalszym działaniu, a nie likwidować.

Jednocześnie proponujemy sformułować w opinii rekomendację, żeby likwidację MZ przeprowadzić po zawarciu wszystkich umów z Narodowym Muzeum Techniki lub MKiDN.

Anna Piontek dyrektorka PAN Muzeum Ziemi

Signature Not Verified

Dokument podpisany przez Anna Piontek; Polska
Akademia Nauk Muzeum Ziemi w Warszawie
Data: 2023.10.06 20:11:31 CEST

Elżbieta Adamska zastępczyni dyrektora ds. finansowo-księgowych PAN Muzeum Ziemi

Signature Not Verified

Dokument podpisany przez
Elżbieta Adamska; Polska
Akademia Nauk Muzeum Ziemi
w Warszawie
Data: 2023.10.06 20:22:04 CEST

Warszawa, 6 października 2023